

Nek pot sem videl v zalivu bristolskem, kako so se kisle držali mornarji na veliki angleški oklopnici, ko so se svidrali ob nevihti. Bili so blede, rumeni, preplašeni, kakor da si jih s križa snel. Samo ena četrtnina se je dobro držala, ali ti so se bili uže popreje prizadili morju na brodovih na jadra. Jaz sodim, da bi vsaka vojna mornarica mogla vzgojevati mnogo sposobnejših mornarjev, ko bi jih vežbala prvo leto na samih brodovih na jadra. Kedar je človek dober mornar, potem postane lahko tudi dober vojak na brodu.“

„E morje ni več za mornarje“, dodal je poročnik.

„Zakaj ne?“ omenil sem začuden.

„Zato, ker so vse poplavalili parobrodi. In parobrodu ni treba mornarja. Voziti se na parobrodu ali pa v kočiji, to je skoro vse eno. Kje so tisti lepi časi, ko so se brodovi na jadra belili na morju! Tudi starodavniki so plovili brez pare, pa so vendar živeli. Sedaj gradé samo velike parobrode, kmalu bodo zadušili brodeve na jadra.“

„Starodavniki so imeli vesla na brodovih, in sicer po več vrst, čim večji ali manjši je bil brod“, omeni kapitan in me pomenljivo pogleda. Menil je pred ko ne, da me je speljal na led, da ne vem nič o tem.

„Tako je“, pritrdim mu. „Brodove na pet vrst vesel nazivali so pentere. Model enega takega broda nahaja se v berlinskem muzeju. Videl sem ga na lastne oči. Za to odkritje se moramo zahvaliti nemškima učenjama Bockhu in Grasseru. 1834. l. so izkopali v Pireju več kot trideset mramornih plošč, na katerih bilo je spisano izvestje atenske pomorske oblasti na narod 335. l. pr. Kr. Podatki na teh ploščah so bili tako točni, da je Bockh mogel na temelju istih zgraditi model broda na pet vrst vesel. Z istega se vidi, da je brodogradnja bila v oni dobi jako razvita, ponaša se s finim rezom in s simetrijo, ter ugaja tudi dobremu ukusu. Ptolomej Filopater pa je dal zgraditi brod, ki je imel 40 vrst vesel. Dolg je bil 560, visok 100 in širok 76 črevljev. Nosil je 400 mornarjev, 2850 vojakov in 4000 veslarjev. Brod Ptolomejev slavili so starodavniki zaradi izredne velikosti njegove, kakor na pr. slavé dandanes Angleži in tudi mi ž njimi parobrod Great-Eastern.“

„In ima šest jarbor, pet dimnikov“, omeni krmilar.

„In more prenesti 10.000 vojakov“, pristavi kapitan.

„Da ni bilo Great-Easterna, težko da bi bila po-tegnjena brzozjavna žica iz Evrope v Ameriko“, nadaljeval sem zopet jaz. „Ali vrnimo se k poprejnemu razgovoru. Starodavniki niso bili toliko nazaj v brodogradnji, kakor to nekateri mislijo, namreč taki, ki sodijo njih brodogradnjo po slabem razvitku, ki ga nam v tem oziru podaja srednji vek. Stari Grki niso poznali današnjega krmila, kakor ga niso poznali ne Egipetci, ne Rimci, ali so zato znali spretno rabiti po eno široko veslo z vsake strani. Njih krmilo je bilo nekako podobno onemu, ki so je noveji čas začeli ovajati na velikih vojnih brodovih, kakor je nemška oklepница „kralj Viljem“. Prav tako je bila razvita brodogradnja tudi pri Kartazanih, ki so nasledili grško gospodstvo na zahodni strani sredozemnega morja. Rimci niso bili večji morju s početka, ali ko so sprevideli, da brez vojne pomorske sile ne morejo se meriti z drugimi, zgradili so v dveh mesecih 120 brodov. In niso se motili, kajti malo po malem so uničili Kartago in Grško. Ker so vojna sredstva zahtevala pri brodovih velikih prostorov, zato so oni malo po malem zgubili fini in vitki rez; ukus je propal, in propal tudi daljni razvitek brodogradnje. Gledalo se je samo na to, da se z razkošjem nadomesti brezokusna oblika.“

Brodu, na katerem se je odpeljala Kleopatra v Sicilijo, da obiše Antonija, bila je krma vsa pozlačena

in vesla posrebrena. Kedar Rimci niso imeli več neprijatelja na morju, zastal je pri njih razvitek v brodogradnji, in s propastjo zahodnega rimskega cesarstva, propala je tudi brodogradnja skoro do celega. Cesar Avrelijan na primer, ki je živel v tretjem stoletju po Kr., zadovolil se je prestaviti svojo zmago nad kraljico Cenobijo s tem, da je dal predstaviti boj na morju v malih čolnih, in to po svojih robovih.“

„Ko sem bil zadnjič v Aleksandriji, sedel sem nekega večera v kavani poleg odlične družbe, ki se je razgovarjala o nekem odkritju starih egipetskih brodov. Meni je bila glava polna raznih poslov. Ravno oni dan sem se dogovarjal s sansirom za brodovino, pa nisem vsega pogovora dobro na uho ujel“, oglasi se kapitan po kratkem molku.

„Skoraj vem, o čem so se razgovarjali. Kaj ne, o egiptologu Dumichenu?“

„Menda, nekaj takega je bilo.“

(Konec prihodnjic.)

Politične stvari.

Bolgarske homatije.

Bolgarsko vladarstvo in ministerstvo zabeležiti ima z izvršeno volitvijo kneza jako pomenljiv vspeh; pomenljiv v dvojnem oziru: namreč pred vsem zato ker se je vladarstvu vkljub nepopisljivih, od strani Ruske prihajajočih zaprek posrečilo mir in javni red v Bolgarski vzdržati in ljudstvo brez posebno izrednih sredstev pripeljati do sostanka velikega sobranja in do volitve kneza. — Ako si v spomin kličemo vse dogodbe počenši z odgonom kneza Aleksandra izrekoma pa po prihodu generala Kaulbarsa, čuditi se je potrpežljivosti bolgarskega ljudstva in njegove vlade in občudovati je izrekoma politično hladnokrvno postopanje vladarstva bolgarskega, zoper katero je Kaulbars naravnost in očitno hujskal prav tako, kakor zoper veliko sobranje, ki je bilo gotovo enako postavno in prosto izvoljeno, kakor kateri koli drug zastop ustavno vladane države evropejske.

Drugi še bolj pomenljiv vspeh sedanjega vladarstva in po izreku Ruske „nepostavnega“ sobranja nahajamo v osobi novo izvoljenega kneza.

Tudi tukaj, pri vprašanji osebe novega kneza zmagovala je sijajno hladnokrvnost nasproti strasti. — Odstopivši knez Aleksander bil je pri Bolgarih vsled sijajnih zmag na bojišči zelo priljubljen, izrekoma Bolgari onstran Balkana častili in slavili so ga, ker jih je dejansko združil z Bolgari kneževine. Pa, kakor je sam žrtvoval svoj prestol narodu na korist, tako je tudi narod sam, previdevši, da bi zopetna izvolitev njegova le pojstrila nasprotovanje Ruske, popolnoma popustil kandiduro njegovo in izbral si je takega kneza, kateremu car ruski gotovo ne more očitati nasprotstva, namreč njegovega lastnega svaka, princa Waldemara danskega, brata soproge carove.

To je drugi odgovor bolgarskega naroda na nasprotovanje Ruske in na očitanje, da „sobranje“ ni voljeno postavno.

Vrh tega prejela je Ruska pri tej priliki še tretji odgovor z ostavko Karavelova, uda bolgarskega vladarstva. Tudi ta umaknil se je sprevidevši, da nasprotstvo Ruske zoper vladarstvo meri posebno zoper njegovo osebo. — Sedaj pa izbrali so si Bolgari kneza, kateremu Ruska ne more biti nasprotna, toda vse kaže, da ubogi bolgarski narod še ni pri kraju svojega križevga pota.

Dandanašnji je drugače. Slabe letine po vesoljnem svetu na enkrat, še nihče ni učakal. Po nekaterih deželah in krajih vendar zemlja dobro rodi in ker imamo toliko prevoznih sredstev, prepeljajo obilico pridelkov ročno tje, kjer jih pomanjkuje. Toda ne samo ob časih lakote je drugače, kakor nekdanj, tudi kupčija sama zajema dobička od izpremenjenih razmer. Trgovci hitijo precej tje, kjer je veliko pridelkov prirastlo, in nakupijo robe, kolikor najbolj mogoče po ceni, ter jo prevažajo tje, kjer nje zavoljo slabe letine ali iz drugih vzrokov pomanjkuje, kajti tukaj jo najdražje prodajo. Ena dežela, en kraj prideluje to robo najbolj po ceni, drugi zopet drugo.

Na gorenjem Štajerskem nahajajo se hribi rudniki polni železa, in zato je ondi mnogo fužin, sploh industrija za železo; imajo ondi gostih gozdov in mnogo lesa, lepih pašnikov, na katerih uže od nekdanj redijo goved žlahtne plohe ali pasmine. Milo podnebje na spodnjem Štajerskem ugaja vinski trti, ki ob rebrih številnih gričev zori žlahtno vino. Po dolinah raste pšenica in koruza in drugo žito ter pospešuje svinje-rejstvo in perutnistvo. S planin in hribov prodavajo v železo, les, kolje, vinogradno in plemensko živino, od ondot pa prejemajo vina, koruze, ceno perjad, salo itd.

Kakor pri nas, delajo tudi po drugod. Kmetovalci in vsi drugi gospodarji ne pridelujejo vsega, česar doma potrebujejo, ampak mnogo pridelujejo samo za prodajo, da denarjev dobijo in kapitalov nabirajo. Zato mora tudi kmetovalstvo težiti na to, da mogoče veliko in le takošnih pridelkov si prireja, ki vsled krajevskih razmer mogoče malo stanejo, pa se dajo najdražje prodati. Truditi bi se pa ne smeli s pridelovanjem robe, katere je od drugod ceneje dobiti.

Posestnikom v planinah in sploh hribovitih krajih kaže najbolje, ako se pečajo z živinorejstvom in mlekarstvom. Uže priroda navaja na ono pot. V imenovanima strokoma so proti drugim krajem na boljsem. Zatorej naj v njima iščejo poglavitnih dohodkov ter naj skušajo izuriti se do mogoče velike popolnosti. Mlekarstvo razumno daje lepih dohodkov. Žalibog, da se njega ljudje vse premalo poprijemajo in planičanje časih zeló zanemarjajo.

Ako vprašaš kmetovalca, zakaj nima več krav, zakaj redi toliko mlade živine, odgovarja ti: masla imamo več, nego treba, in svinj nič več rediti nečemo. In če dalje vprašaš, zakaj pa nočete masla prodajati, odreže se ti gospodinja nevoljna: „kaj, maslo prodavati, to mi je poslednja briga“. In prvi volar in prva kravarica vpreta pesti na pobočje in tiščita komolce na stran, da sta podobna z maslom napolnjenim loncem v kleti, ter godrnjata: „kjer maslo in jajca od hiše prodavajo, tam tudi mi dva lahko slovo vzameva.“

In tukaj se po pravici vprašamo, kdo je dandanes gospodar na kmetiji? Je li tisti, ki davke plačuje, za hrano skrbi, plačo šteje, pridelal li kaj ali mu vse toča pobije, ali je gospodar hlapec masložerec, ki na sopraznik svetenjo obleko obleče, kakor v nedeljo, češ, da se to spodobi za kristijana, prav za prav pa v krčmo potegne in ondi pije, bodi dela doma, kolikor ga le hoče.

Res je, kmetu se dandanes slaba godi. Toda ravno zato, ker se mu slaba godi, mu ni treba, da ga posli odirajo in mu vse posnejo. Bližnja grajščina, ki je last kakošnega barona ali grofa, prodaja maslo, morebiti pošilja mleko v Gradec mlekarškemu društvu. Vkljub temu ima poslov dovolj, morebiti boljših, kakor drugod, čeravno niso vsi iz domače fare. Svinje ondi

vzrejene so v pol leta več, kakor drugod pri kmetih za enim letom.

Prosim toraj, dragi čitatelj, potrudi se na lastno korist k bližnji grajščini, ki mleko v Gradec pošilja mlekarškemu društvu. Vprašaj ondi majerja ali oskrbnika, koliko gotovega denarja v enem letu za mleko spečajo. Povedali ti bodo, da, odračunivši stroške za voznino, obresti za najeti kapital, dobivajo od 5 srednjih krav vsako leto nekaj nad 600 gold. Dohodki od 5 dobrih mlečnih krav znašajo do 750 gold., kar na dan 2 gold. pokaže.

(Konec prihodnjič.)

Razglasilo.

Na podstavi deželnega zakona z dné 18. februarja 1885. l. (dež. zak. št. 13) se s tem špložno naznanja, da morajo posestniki žrebcev, kateri hočejo v prihodnji skakalni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitev tujih kobil, zglasti te svoje žrebce najpozneje

do 1. decembra t. l.

pri političnem okrajnem oblastvu, v čigar okolišči se nahaja stajališče žrebčevo.

Zglasilo se more zvršiti pismeno ali ustno, ob enem pa je naznaniti ime in priimek, potem stanovišče žrebčevega posestnika, kakor tudi pleme, starost, barva in stajališče žrebčevo. Za žrebce sploh pod 4 leti in za nôriške žrebce pod 3 leti se ne dajejo dopustila za skakanje.

Kje in kedaj bode izborna komisija zglašene žrebce pregledavala in za nje dajala dopustila, dá se ob svojem času na znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani 28. oktobra 1886.

C. kr. deželni predsednik:

Winkler l. r.

Poročilo o razširjevanji trtne uši na Kranjskem v l. 1885.

Iz poročila o razširjevanji trtne uši v Avstriji l. 1885., koje je izdalo c. kr. kmetijsko ministerstvo, posnamemo sledeče, kar zadeva Kranjsko:

Na Kranjskem našli so vsled uradnega preiskavanja jako obširne okužene prostore v vinorodnih pokrajinah katastralnih občin Čatež, Cerina, Velika Dolina, Koritno in Bregana. Ker so uže v l. 1884. našli trtno uš zaploden v sosednih občinah (Sv. Križ), zato smemo reči, da je okužena po trtni uši vsa vinorodna pokrajina od Kostanjevice južno vshodno doli do hrvatske meje. Te vinske gorice merijo 515 ha.

Namerovano preiskovanje vinogradov v zahodno stran ni kazalo izvršiti, preiskavali so pa zato vinograde v krškem sodnem okraju. Iz tega okraja došla so namreč sumljiva poročila. Ta poročila so se obistnila, kajti našli so trtno uš v katastralnih občinah Cerklje, Ravno in Senuše.

Silno močno okuženje, koje so našli v ravniški gorici Volank, kakor tudi poročilo jednega tamošnjih posestnikov, da njegovo trsje uže nad tri leta peša, brez dvojno kaže, da je ta kraj okužen uženad 5 do 6 let in da se je od tukaj trtna uš zaplodila v Senuše. V občini Cerklje prišla je pa trtna uš najbrž čez Krko iz okuženih vinogradov občine Bušeče vasi, ki leži na desnem b e u Krke.